

Ο Μέγας Αλέξανδρος

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
ΤΙΠΟΤΑ ΠΟΥ
ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ
ΓΙ'ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ
ΘΕΛΕΙ ΝΑ
ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕΙ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

Αλέξανδρος Γ΄ ο Μέγας (356 - 323 π.Χ.). Βασιλιάς της Μακεδονίας, ο πιο μεγάλος στρατιωτικός της αρχαιότητας και ένας από τους μεγαλύτερους όλων των εποχών.

1. Η καταγωγή και η γέννησή του. Ο Αλέξανδρος θεωρούσε τον εαυτό του γιο του θεού των Αιγυπτίων Άμμωνα Δία και απόγονο του Αχιλλέα και του Ηρακλή, πράγμα που πίστευαν και οι σύγχρονόι του, επειδή δεν μπορούσαν αλλιώς να εξηγήσουν τη θαυμαστή προσωπικότητά του. Οι φυσικοί του όμως γονείς ήταν ο Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας και η Ολυμπιάδα, κόρη του βασιλιά της Ηπείρου Νεοπτόλεμου. Η καταγωγή του λοιπόν ήταν δωρική, διότι και οι Μακεδόνες και οι Ηπειρώτες ήσαν Δωριείς.

Λένε πως η γέννησή του προαναγγέλθηκε με θαυμαστά σημεία. Κατά τον Πλούταρχο η Ολυμπιάδα κατά την πρώτη νύχτα του γάμου της νόμισε ότι ακούστηκε βροντή και έπεσε κεραυνός στην κοιλιά της. Από την πληγή που άνοιξε έβγαινε πολλή φωτιά και διασκορπιζόταν σε φλόγες που διαλύονταν. Ο Φίλιππος επίσης ονειρεύτηκε κάποιο βράδυ ότι έβαζε σφραγίδα στην κοιλιά της γυναίκας του. Η σφραγίδα, όπως νόμιζε, παρίστανε λιοντάρι. Ερμηνεύοντας τα σημάδια αυτά ο μάγος Αρίστανδρος είπε ότι η Ολυμπιάδα θα γεννήσει γιο ορμητικό και λεοντόκαρδο.

Και η γέννησή του συνοδεύτηκε με καλούς οίωνους. Την ημέρα που ο Αλέξανδρος γεννήθηκε στην Πέλλα, ο Φίλιππος έπαιρνε τρεις ευχάριστες ειδήσεις: τα άλογά του είχαν νικήσει στους Ολυμπιακούς αγώνες, ο στρατός του είχε καταλάβει την Ποτίδαια και ο στρατηγός του Παρμενίωνας είχε νικήσει τους Ιλλυριούς.

2. Η παιδική και νεανική του ηλικία. Ο πρώτος παιδαγωγός του Αλέξανδρου ήταν ο συγγενής της μητέρας του Λεωνίδα, που χρησιμοποιούσε και πολλούς άλλους βοηθούς στο έργο που είχε

αναλάβει. Όταν ο Αλέξανδρος έγινε 13 χρονών, είχε τη μεγάλη τύχη να σπουδάσει κοντά στο φιλόσοφο Αριστοτέλη. Επί τρία χρόνια στη Μίεζα της Μακεδονίας άκουσε τα μαθήματα του φιλοσόφου με μία μικρή συντροφιά εκλεκτών συμμαθητών του και διακρίθηκε για τη φιλομάθειά του. Ιδιαίτερη αγάπη έδειχνε για την «Ιλιάδα» του Ομήρου, την οποία είχε σχολιάσει για το μεγάλο του μαθητή ο Αριστοτέλης και την οποία εκείνος δεν αποχωρίστηκε σ' όλη του τη ζωή. Τον συγκινούσαν επίσης οι τραγωδίες, η μουσική και η λυρική ποίηση, ιδίως του Πινδάρου, τον οποίο τόσο εκτιμούσε, ώστε όταν αργότερα έκαψε τη Θήβα, έδωσε εντολή να μην πειραχτεί το σπίτι του μεγάλου αυτού Θηβαίου ποιητή. Διδάχτηκε ακόμα από τον Αριστοτέλη ηθική, ρητορική, πολιτική, φυσική, μεταφυσική, ιατρική, γεωγραφία κλπ. και από τον πατέρα του την τέχνη της διακυβέρνησης του κράτους. Έτσι στα 16 χρόνια του ο Φίλιππος εμπιστεύτηκε στα νεανικά χέρια του Αλέξανδρου την αντιβασιλεία, όταν ο ίδιος εκστράτευσε εναντίον του Βυζαντίου. Τότε δόθηκε η ευκαιρία στον Αλέξανδρο να κάνει την πρώτη εκστρατεία του εναντίον των Θρακών, τους οποίους νίκησε και ίδρυσε στη χώρα τους την πρώτη στρατιωτική αποικία, την οποία γεμάτος περηφάνια ονόμασε Αλεξανδρούπολη.

Ύστερα από δύο χρόνια ο Αλέξανδρος πήρε μέρος στη μάχη εναντίον των Θηβαίων, στη Χαιρώνεια (338 π.Χ.) και η συμβολή του έκρινε την έκβαση της μάχης. Τότε ο πατέρας του τον έστειλε ως πρεσβευτή στην Αθήνα κατά τη μεταφορά της στάχτης των Αθηναίων νεκρών της μάχης αυτής. Ήταν η πρώτη αλλά και η τελευταία φορά που επισκέφτηκε την Αθήνα. Οι εντυπώσεις του όμως από την ιερή πόλη της Αθηνάς έμειναν άσβηστες στη μνήμη του.

3. Ο Αλέξανδρος βασιλιάς (336 π.Χ.). Ήταν 20 χρονών ο Αλέξανδρος, όταν δολοφονήθηκε ο πατέρας του. Ο νεαρός βασιλιάς είχε να αντιμετωπίσει στο εσωτερικό τους μνηστήρες του θρόνου και στο εξωτερικό τους βαρβάρους, που επαναστάτησαν, μόλις έμαθαν το θάνατο του Φιλίππου. Αλλά και οι ελληνικές πόλεις θεώρησαν την περίσταση κατάλληλη, για να καταλύσουν τη μακεδονική κυριαρχία. Ο Αλέξανδρος δε δίστασε ούτε στιγμή, αλλά ενέργησε με αστραπιαία ταχύτητα προς όλες τις κατευθύνσεις. Ο δολοφόνος του πατέρα του και τρεις αδερφοί του, που διεκδικούσαν το θρόνο,

εκτελούνται αμέσως. Αφού έτσι εξασφάλισε τη ηρεμία και την ασφάλεια στο εσωτερικό του κράτους του, εκστράτευσε αυτοπροσώπως εναντίον της νότιας Ελλάδας, κατέπνιξε στη γέννησή της την επανάσταση και αναγνωρίστηκε από όλους ως αρχηγός της εκστρατείας όλων των Ελλήνων εναντίον των Περσών.

Απερίσπαστος κατόπι στρέφεται εναντίον των εξωτερικών εχθρών. Πρώτα αναγκάζει τους Θράκες, τους Τριβαλλούς και τους Γαίτες να συνθηκολογήσουν και τους Κέλτες να ζητήσουν τη φιλία του. Μετά κατευθύνεται εναντίον της Ιλλυρίας και συντρίβει το στρατό του βασιλιά της Κλείτου. Στο μεταξύ αποστατούν πάλι οι νότιοι Έλληνες, εναντίον των οποίων επανέρχεται ορμητικός ο Αλεξάνδρος, τους υποτάσσει και καταστρέφει από τα θεμέλια τη Θήβα, που ήταν το κέντρο της αποστασίας, εκτός από τα ιερά και το σπίτι του Πινδάρου.

4. Η εκστρατεία στην Ασία. Την άνοιξη του 334 π.Χ. είναι πανέτοιμος για την εκστρατεία της Ασίας. Το εκστρατευτικό του σώμα αποτελείται από 32.000 πεζούς και 5.000 ιππείς. Τα πιο επίλεκτα τμήματά του είναι οι «εταίροι» του ιππικού, οι «πεζέταιροι» και οι «υπασπισταί των εταίρων». Κυριότερο όπλο είναι η ~10814 σάρισα, που η μικρότερη δεν είναι λιγότερο από 5,50 μ. και κάθε επιθετική μονάδα ονομάζεται «φάλαγξ». Ο στρατός αυτός αποτελείται όχι μόνον από Μακεδόνες, αλλά και από βαλκανικά φύλα (Παίονες, Θράκες, Αγριάνες, Τριβαλλούς και Ιλλυριούς), Θεσσαλούς ιππείς, Ακαρνάνες, Αιτωλούς, Κρήτες και Μικρασιάτες Έλληνες.

Εκτός από το ιππικό και το πεζικό υπάρχουν και άλλα τμήματα. Είναι οι πολιορκητικές μηχανές, το μηχανικό, η επιμελητεία τροφίμων, τα σκευοφόρα, το υγειονομικό, οι διαβιβάσεις κλπ. Και πάνω σ' όλο αυτόν τον τεράστιο και πολυδαίδαλο μηχανισμό κυριαρχεί ο Αλέξανδρος, ο οποίος ως ανώτατος αρχηγός διευθύνει τις πολεμικές επιχειρήσεις. Στο έργο του βοηθείται από άξιους στρατηγούς, όπως είναι ο Παρμενίωνας και οι γιοι του Φιλώτας και Νικάνορας, Κρατερός, Κοινός, Μελέαγρος, Κλείτος, Κάζας, Αντίγονος κ.ά. Τον περιβάλλουν επίσης αφοσιωμένοι σωματοφύλακες και πιστοί σύμβουλοι. Ακόμα οι «αμφ' αυτόν εταίροι», ανάμεσα στους οποίους διακρίνονται ιδιαίτερα οι Άρπαλος, Σέλευκος, Νέαρχος, Ευμένης, Δημάρατος, Στησάνορας, Πτολεμαίος, Ηφαιστίωνας,

Περδίκκας, Λεονάτος κ.ά. Με όλους αυτούς, καθώς και με την ισχυρή και σοφή τακτική του, ο Αλέξανδρος κατορθώνει το μεγαλύτερο στρατιωτικό αποτέλεσμα των αρχαίων χρόνων.

5. Οι πρώτες νίκες. Ο Αλέξανδρος, αφού άφησε επίτροπό του στη Μακεδονία τον Αντίπατρο, διέσχισε τη Θράκη και έφτασε στον Ελλήσποντο. Εκεί συνάντησε το στόλο του, που τον αποτελούσαν 160 πολεμικά και πολλά μεταγωγικά πλοία. Με αυτά πέρασε απέναντι στην Τροία, όπου επισκέφτηκε τον τάφο του Αχιλλέα και έκανε θυσίες πάνω σ' αυτόν.

Την πρώτη αντίσταση των Περσών τη συνάντησε στις όχθες του Γρανικού ποταμού. Στη μάχη, που προσωπικά διεύθυνε ο ίδιος, κινδύνεψε να σκοτωθεί. Οι Πέρσες τελικά δεν μπόρεσαν να σταματήσουν την ορμή των Μακεδόνων και υποχώρησαν άτακτα, προσφέροντας έτσι την πρώτη νίκη στον Αλέξανδρο. Από τα λάφυρα που άφησαν στο πεδίο της μάχης οι βάρβαροι, έστειλε 300 πανοπλίες στην Αθήνα, για να κοσμήσουν με αυτές τον Παρθενώνα. Στην αφιερωματική επιγραφή έδωσε εντολή να γραφτούν τα εξής: «Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων από των βαρβάρων των την Ασίαν οικούντων». Εξαιρούσε τους Λακεδαιμόνιους και τους στιγματίζε μ' αυτόν τον τρόπο, διότι ήταν οι μόνοι Έλληνες που δεν πήραν μέρος στην εκστρατεία.

Τώρα ο δρόμος ήταν ανοιχτός για τη Μ. Ασία, που σε λίγο ελευθερωνόταν από τις μακεδονικές φάλαγγες. Την άνοιξη του 333 π.Χ. έφτασε στην πόλη Γόρδιο. Εκεί υπήρχε ένα αμάξι με έναν πολύπλοκο κόμπο, ο γνωστός ως Γόρδιος δεσμός. Κατά την παράδοση όποιος τον έλυne, θα γινόταν κύριος όλης της Ασίας. Ο Αλέξανδρος χωρίς αμφιταλαντεύσεις έκοψε με το ξίφος του τον άλυτο αυτό κόμπο θέλοντας να δείξει έτσι πως με το σπαθί του θα κατακτήσει την Ασία. Μετά πέρασε τα πανύψηλα βουνά του Ταύρου και φτάνοντας ιδρωμένος στον ποταμό Κύδνο έπεσε στα νερά του, για να δροσιστεί. Αρρώστησε βαριά, αλλά ο προσωπικός του γιατρός Φίλιππος τον έσωσε.

Τη δεύτερη συνάντησή του με τον περσικό στρατό την είχε κοντά στην πόλη Ισό της Κιλικίας (331 π.Χ.). Οι 500.000 Πέρσες διαλύθηκαν και πάλι και ο Δαρείος γλίτωσε με τη φυγή. Άφησε όμως στα χέρια του Αλέξανδρου τη μητέρα του, τη γυναίκα του και τα

παιδιά του. Εκείνος όμως φέρθηκε με μεγαλοψυχία και ιπποτισμό προς τους υψηλούς αιχμαλώτους του.

Μετά προχώρησε νότια και έφτασε στη Φοινίκη, την οποία κυριέψε και αιχμαλώτισε το στόλο της. Επίσης κατέλαβε την Παλαιστίνη και την Αίγυπτο. Εκεί άφησε το στρατό του και με λίγους διαλεχτούς άνδρες προχώρησε στην έρημο, για να επισκεφτεί το μαντείο του Άμμωνα Δία. Ύστερα από περιπετειώδη πορεία έφτασε στο ξακουσμένο ιερό, όπου τον υποδέχτηκαν οι ιερείς με μεγάλες τιμές και ο αρχιερέας τον προσφώνησε «παιδί του Δία». Από εκεί εφοδιασμένος με χρησμούς που έλεγαν ότι θα κυριαρχούσε στην Ασία, ξαναγύρισε στην Αίγυπτο και άρχισε να ετοιμάζει το στρατό του για νέες μάχες. Μετά, αφού χάραξε τις όχθες της Αιγύπτου και κοντά στις εκβολές του Νείλου τα τείχη και τους δρόμους μιας νέας πόλης, της Αλεξάνδρειας, ξαναγύρισε στην Ασία.

6. Το τέλος του Περσικού κράτους και του Δαρείου. Με 40.000 πεζικό και 7.000 ιππικό πέρασε τον Τίγρη ποταμό και κινήθηκε προς τα Γαυγάμηλα, όπου είχε πληροφορίες ότι τον περίμενε ο Δαρείος με ένα εκατομμύριο άντρες και πολλά δρεπανηφόρα άρματα. Και πάλι θριάμβευσε η ανδρεία των Μακεδόνων και η στρατηγική του Αλέξανδρου. Ο μεγάλος περσικός στρατός διαλύεται και τρέπεται σε φυγή. Τον ακολουθεί πανικόβλητος και ο Δαρείος αφήνοντας στο πεδίο της μάχης πλούσια λάφυρα. Ο Αλέξανδρος όμως δεν είναι απόλυτα ικανοποιημένος. Όσο ζει ο Δαρείος, η κατάκτηση του Περσικού κράτους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει τελειώσει. Γι' αυτό συνεχίζει την καταδίωξή του.

Προχωρώντας κυριεύει τη Βαβυλώνα, τα Σούσα με τους βασιλικούς θησαυρούς των Περσών και τέλος την αρχαία πρωτεύουσά τους, την Περσέπολη, όπου βρίσκονταν τα μυθικά ανάκτορα του Δαρείου και οι τάφοι των προγόνων του. Εκεί στέφτηκε ο Αλέξανδρος βασιλιάς της Περσίας και μετά συνέχισε την καταδίωξη του Δαρείου. Στο μεταξύ όμως ο σατράπης της Βακτριανής Βήσσος αιχμαλώτισε το Δαρείο, με σκοπό να γίνει ο ίδιος βασιλιάς της Περσίας και, όταν καταδιωκόμενος από τον Αλέξανδρο είδε πως ο Δαρείος θα πέσει στα χέρια των Μακεδόνων, τον σκότωσε. Αργότερα ο Αλέξανδρος έπιασε το Βήσσο και τον

παρέδωσε στους Πέρσες, για να τον τιμωρήσουν εκείνοι όπως ήθελαν.

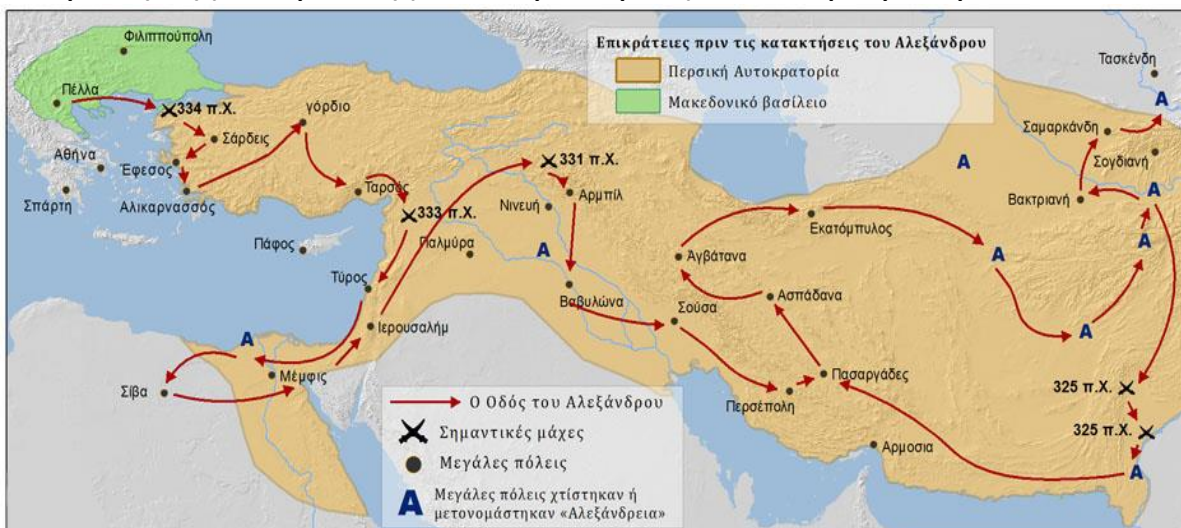
Η μάχη στα Γαυγάμηλα (329 π.Χ.) σήμανε την τέλεια καταστροφή του περσικού στρατού και ο θάνατος του Δαρείου την υποταγή ολόκληρου του Περσικού κράτους στον Αλέξανδρο.

7. Στην Ινδία. Με σκοπό την εξασφάλιση των ανατολικών συνόρων του ο Αλέξανδρος αποφάσισε να εκστρατεύσει στην Ινδία και να καταστήσει τον Ινδό ποταμό όριο δυσκολοδιάβατο της αυτοκρατορίας του προς την ανατολή. Πέρασε λοιπόν πολεμώντας τη Σογδιανή και τη Βακτριανή, νίκησε και κατέκτησε τις ιθαγενείς φυλές και το 327 π.Χ. μπήκε στην Ινδία. Οι πόλεις της έπεσαν η μία ύστερα από την άλλη, ώσπου φτάνοντας στον Υδάσπη ποταμό συνάντησε το βασιλιά Πώρο να τον περιμένει στην απέναντι όχθη με πολυάριθμο στρατό, ιππικό και 200 ελέφαντες. Κατόρθωσε όμως να περάσει το στρατό του απέναντι, να νικήσει τους Ινδούς και να συλλάβει αιχμάλωτο τον Πώρο, τον οποίο, επειδή θαύμασε για την ανδρεία του, τον συγχώρεσε και του ανέθεσε πάλι τη διοίκηση της χώρας του. Στη μάχη αυτή σκοτώθηκε και ο Βουκεφάλας. Ο Αλέξανδρος έθαψε με τιμές το αγαπημένο του άλογο και στον τόπο εκείνο έχτισε μία πόλη, στην οποία έδωσε το όνομα Βουκεφάλα. Οι στρατιώτες του όμως είχαν κουραστεί και αρνήθηκαν να συνεχίσουν τις κατακτήσεις. Τότε ο Αλέξανδρος αναγκάστηκε να επιστρέψει (326 π.Χ.). Στη χώρα των Μαλλών πληγώθηκε και κινδύνεψε να σκοτωθεί. Μετά προχώρησε στα Πάταλλα. Μετά ένα μέρος του στρατού το έστειλε με το στόλο στην Περσία. Αρχηγό αυτών είχε βάλει το ναύαρχο Νέαρχο. Ο ίδιος με τον υπόλοιπο στρατό διέσχισε την έρημο Γεδρωσία, όπου έχασε τα 3/4 των αντρών του και έφτασε στην πρωτεύουσά της Πούρα.

8. Στα Σούσα. Ο Αλέξανδρος με τα υπολείμματα του στρατού του και ύστερα από πολλές περιπέτειες έφτασε στα Σούσα. Εκεί άρχισε να σκέφτεται την οργάνωση του κράτους του. Από τη μελέτη του τρόπου ζωής και διοίκησης των Περσών κατέληξε στο συμπέρασμα πως μόνο η συμφιλίωση με τους Πέρσες ευγενείς θα μπορούσε να διατηρήσει την απέραντη αυτοκρατορία που είχε δημιουργήσει. Έβαλε λοιπόν σε ενέργεια το σχέδιό του και άρχισε να ενεργεί ως Ελληνοπέρσης βασιλιάς. Περιποιήθηκε τους Πέρσες, μιμήθηκε την ενδυμασία και τον τρόπο ζωής τους και υποχρέωσε και

τους άλλους να κάνουν το ίδιο. Μάλιστα προχώρησε με ακόμα πιο τολμηρές ενέργειες. Παντρεύτηκε ο ίδιος την κόρη του Δαρείου και έβαλε και τους αξιωματικούς και τους στρατιώτες του να μιμηθούν το παράδειγμά του και να παντρευτούν Περσίδες. Για να τους δελεάσει μάλιστα υποσχέθηκε σε όσους ακολουθούσαν τη συμβουλή του να χαριστούν τα χρέη. Έτσι κατά τους «γάμους», που επακολούθησαν, το δημόσιο ταμείο πλήρωσε 20 χιλ. τάλαντα, για να καλυφτούν τα χρέη των νεονύμφων αξιωματικών και στρατιωτών του. Και για να ενισχύσει την ελληνοπερσική αυτή προσέγγιση, έδωσε ακόμα την εντολή να γυμναστούν 30.000. Πέρσες κατά το μακεδονικό σύστημα και να ενταχτούν στο στρατό του. Αυτές και άλλες αλλαγές δεν άρεσαν στους Μακεδόνες, οι οποίοι έδειξαν στασιαστικές διαθέσεις. Ο Αλέξανδρος όμως ανακάλυψε τους συνωμότες και τους τιμώρησε σκληρά.

9. Ο θάνατός του. Η σημασία του έργου του. Η υγεία όμως του Αλέξανδρου είχε φθαρεί. Οι κόποι, οι διοικητικές φροντίδες και η θλίψη για το θάνατο του στενού του φίλου Ηφαιστίωνα τον εξασθένησαν και, ενώ βρισκόταν στη Βαβυλώνα, αρρώστησε και πέθανε σε ηλικία 33 χρόνων (323 π.Χ.). Η μεγάλη του παράλειψη ήταν ότι δεν είχε ορίσει διάδοχο του θρόνου του με συνέπεια να αρχίσουν διχόνοιες μεταξύ των στρατηγών του για τη διαδοχή και τη διαίρεση της απέραντης αυτοκρατορίας του σε μικρά κρατίδια.

Το εκπολιτιστικό όμως έργο του Αλέξανδρου δε χάθηκε μαζί μ' αυτόν. Επέζησε και μετά το θάνατό του. Η επικοινωνία που αυτός άνοιξε ανάμεσα στην Ευρώπη και στην Ανατολή συνεχίστηκε. Και στις πολιτιστικές ανταλλαγές η ελληνική γλώσσα, που αυτός

διέδωσε, εξακολούθησε να παίζει το ρόλο διεθνούς γλωσσικού οργάνου. Τα τεχνικά έργα του, δηλ. οι δρόμοι, οι γέφυρες, τα λιμάνια και οι πόλεις ακόμα που ίδρυσε, συνέβαλαν στη διαμόρφωση μιας ειρηνικής ζωής και μιας οικονομικής ανάπτυξης, τους καρπούς της οποίας επί αιώνες απολάμβαναν οι άνθρωποι. Μεγάλη ήταν ακόμα η συμβολή του στη διοίκηση, καθώς και στην τόνωση του θρησκευτικού συναισθήματος με το οποίο απέβλεπε στην εξημέρωση των άγριων ηθών. Γενικά έγινε αίτιος να αλλάξει προς το καλύτερο η ζωή των ανθρώπων και να γεννηθεί ένας νέος πολιτισμός, ο πολιτισμός των αλεξανδρινών χρόνων, ο οποίος έχοντας για βάση το ελληνικό πνεύμα και την ελληνική γλώσσα έλαμψε επί αιώνες και ευεργέτησε την ανθρωπότητα.
